UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXV. De causis peccatorum in generali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72759

Visual Library

Ad III. dicendum, quod una & eadem res poteſt diuerſas conſiderationes habere, quarum una eſt altera altior: ſicut Deum eſſe, poteſt conſiderari uel inquantum eſt cognoſcibile ratione humana, uel inquantum traditur reuelatione diuina, quę eſt conſideratio altior. & ideo q̃uis obiectum rationis ſuperioris ſit quiddam ſecundum naturam rei altiſſimum, tamen poteſt etiam reduci in quandam altiorem conſiderationem, & hac ratione, quod in motu ſubito non erat peccatum mortale, per deliberationem reducentem in altiorem conſiderationem fit peccatum mortale, ſicut ſupra expoſitum eſt. *

Qvaestio LXXV.

De cauſis peccatorum in generali, in quatuor articulos diuiſa.

DEinde conſiderandum eſt de cauſis peccatorum.

Et primò, in generali. Secundò in ſpeciali.

Circa primum quæruntur quatuor.

¶ Primò, Vtrum peccatum habeat cauſam.

¶ Secundò, Vtrum habeat cauſam interiorem.

¶ Tertiò, Vtrum habeat cauſam exteriorem.

¶ Quartò, Vtrum peccatum ſit cauſa peccati.

Articvlvs primvs.

Vtrum peccatum habeat cauſam.

AD primvm ſic proceditur. Videtur, quòd peccatum nō habeat cām. Peccatum enim habet rationem mali, ut dictum eſt; * ſed malum non habet cām, ut Dion. dicit 4. cap. † de diuin. no. ergo peccatum non habet cām.

¶ 2 Præterea. Cauſa eſt, ad quam de neceſſitate ſequitur aliud: ſed quòd eſt ex neceſſitate, non uidetur eſſe peccatum, eo quod omne peccatum eſt uoluntarium. ergo peccatum non habet cauſam.

¶ 3 Præterea. Si peccatum habet cauſam, aut habet pro cauſa bonum aut malum, non aūt bonum, quia bonū non facit niſi bonum. non enim poteſt arbor bona fructus malos facere, ut dicitur Matthæi ſeptimo. Similiter autem nec malum poteſt eſſe cauſa peccati, quia malum pœnæ ſequitur ad peccatum, malum autem culpæ eſt idem quod peccatum. peccatum igitur non habet cauſam.

Sed contra. Omne quod fit, habet cām, quia ut dr̄ Iob. 5. Nihil in terra ſine cā fit, ſed peccatum fit, eſt enim dictum, uel A factum, uel concupitum contra legem Dei. ergo peccatum habet cauſam.

Respon. Dicendum, quòd peccatum [d] eſt quidam actus inordinatus. Ex parte igitur actus poteſt habere per ſe cauſam, ſicut & quilibet alius actus: ex parte autem inordinationis habet cauſam eo modo quo negatio, uel priuatio poteſt habere cauſam. Negationis autem alicuius poteſt duplex cauſa aſſignari. Pri- B mò quidem defectus cauſæ affirmationis, ideſt, ipſius cauſæ, negatio eſt cauſa negationis ſecundum ſeipſam. Ad remotionem enim cauſæ ſequitur remotio effectus; ſicut obſcuritatis cauſa eſt abſentia ſolis. Alio modo cauſa affirmationis ad quam ſequitur negatio, eſt per accidens cauſa negationis conſequentis: ſicut ignis cauſando calorem ex principali intentione, conſequenter cauſat priuationem frigiditatis, quorū primum poteſt ſufficere ad ſimplicem negationem. Sed cum C inordinatio peccati, & quodlibet malum non ſit ſimplex negatio, ſed priuatio eius, quod quidem natum eſt, & debet habere, neceſſe eſt quòd talis inordinatio habeat cauſam agentem per accidens. Quod enim natum eſt ineſſe & debet, nunquàm abeſſet niſi propter cauſam aliquam impedientem: & ſecundum hoc conſueuit dici, quòd malum, quod in quadam priuatione conſiſtit, habet cauſam deficientem, uel agen- D tem per accidens: omnis autem cauſa per accidens reducitur ad cauſam per ſe. Cum igitur peccatū ex parte inordinationis habeat cauſam agentem per accidens, ex parte autem actus habeat cauſam agentem per ſe, ſequitur quòd inordinatio peccati conſequatur ex ipſa cauſa actus. Sic igitur uolunras carens directione regulæ rationis & legis diuinæ, intendens aliquod bonum commutabile, cauſat actum quidem peccati per ſe, ſed inordinationem actus per accidens & E præter intentionem, prouenit enim defectus ordinis in actu ex defectu directionis in uoluntate.

Ad primvm ergo dicendum, quòd peccatum non ſolum ſignificat ipſam priuationem boni, quæ eſt inordinatio; ſed ſignificat actum ſub tali priuatione, quę habet rationem mali, quod quidem qualiter habeat cauſam, dictum eſt. *

Ad II. Dicendum, ꝙ ſi illa diffi-

¶ *Super quaſtionis 75. articulum primum.*

IN corpore 1. art. quęſt. 75. dubiū eſt, quia author ſubdiſiunctionis nota dicit, quod malum hēt cauſam deficientem, vel agentem per accidens, an idem intelligat per utrunque, an diuerſat: & ſi idem, quomodo explanat. & ſimiliter ſi diuerſa, quo modo proſequitur: non enim liquet. corp.ar.

¶ Ad hoc dicitur, quod author concludit illam diſiunctionem ſecundum ueritatem diſiunctionis. Et intendit, quod propterea cum cauſa propria mali aſſignatur, aut aſſignatur cauſa deficiens, aut aſſignatur cauſa per accidens: & hoc quia cauſam efficientem per ſe habere non poteſt. Poſitiuam enim habere non poteſt negatio: negatiua autem quæ per ſe eſt cauſa negationis, non ſufficit ad priuationem, quia oportet aliquam cauſam alíam a negatione ponere impedientem oppoſitum habitum ut fiat priuatio. Verum quia cauſa deficiens, & cauſa per accidens ſunt idem ſubiecto, & diſtinctę formaliter in uno ſēſu, & ſunt idem ſubiecto, & formaliter in alio ſenſu, ideo author ſimul proſequitur, & omnia explanauit. Ad cuius euidentiam recolere oportet, quod cauſa per accidens dupliciter dicitur, ſcilicet accidente in cauſa, & accidente in effectu: & quod vterque modus in propoſito inuenitur. Voluntas namque carens directione legis, intendenſque aliquod bonum commutabile, cauſat actum peccati per ſe, & inordinationem per accidens: ita quòd defectus ordinis in actu eſt ex defectu directionis in uoluntate, ut in litera dicitur: ubi habes primò, quòd uoluntas per ſe cauſa actus, eſt cauſa per accidens ex parte effectus reſpectu inordinationis, dum cauſat actum, cui cōiungitur inordinatio. Habes ſecundò, quòd uoluntas cauſando actum & non dando ei ordinem illi debitum, eſt cauſa deficiens reſpectu inordinationis: deficit enim a dando illi debitum ordinem; cum teneatur ad hoc. Habes tertio, quòd quia defectus directionis in uoluntate eſt cauſa defectus ordinis in actu & non per ſe, vt dictum eſt, niſi in ratione negationis. ergo per accidens ex parte cauſę: quia eſt coniunctus uoluntati. Defectus igitur in uoluntate unde uoluntas eſt cauſa deficiens, eſt idem ſubiecto & formaliter cauſę per accidens ex parte cauſæ: quia eſt ipſamet, & eſt idem ſubiecto tantum cauſæ per accidens ex parte effectus tantum: quia eſt idem ſubiecto uoluntati, & dat uoluntati eſſe cauſam deficientem non dando cauſalitatem, ſed deficientiam. Hęc eſt doctrina authoris & vera & manifeſtata in litera breuiter. D. 987

Sed contra eam afferuntur multa a Sco. in 2. ſenten. diſt. 35. Verum quia ipſe in uno tantum quo ad propoſitum diſcordare uidetur, iō cæteris omiſſis, affero illud. Non uult ipſe, quòd defectus in uoluntate ſit actus per accidens accidentalitate ex parte cauſæ inordinati actus accipiēdo defectum proprie, ita quòd ex ipſo, & noſtra uoluntate fiat unum per accidens, ſicut ex homine, & non albo: & vnam tantum rationē adducit, quia ante primum defectum uoluntatis eſſet defectus. Sed hoc facilli me ſoluitur negando ſequelam, utendo terminis ut ſignificant: quia eſt ſtatus In corp. art.

ar. 2. & 4. & ad 1. 77. ar. 4. & 2. di. 35 corp. 1. ar. 6. 4. par. 4. fi.

in defectu regulæ preueniente ſecundũ ſe rationem mali tã culpę, quam pœnæ, ut in reſponſione ad tertium in litera dicitur. Vtendo autẽ terminis ad bonum ſenſum.i. ante primum defectũ, in actu peccati eſſet defectus. patet reſponſio, quòd non inconuenit ante talem primum defectum, dari defectum abſque ratione mali culpę & pœnę.

Tex.5.to.3

In corp. ar.

¶ *Super Quaeſtionis ſeptuageſimæquintae Articulum ſecundũ.*

IN articu.2. eiuſdẽ 75. quæſt. collige cauſas interiores peccati, diſtinguendo eas ex parte peccantis & obiecti, & intuere cauſas ex parte peccãtis quatuor: duas proximas, rationem & uoluntatem, inter quas uoluntas eſt ꝓximior: & duas remotas, ſenſum & eius appetitum, inter quas ſenſus eſt remotior: ex parte uerò obiecti unam iuxta unitatẽ cõpleti obiecti, plura tamen complectẽtis reſpondentia prædictis potentiis: ita tamen quòd tres peccantis potentiæ, ſcilicet ſenſus, appetitus ſenſitiuus, & ratio ſunt uelut pręparantes & facientes obiectum peccati bonum, ſcilicet apparens, diſſonans rationi: uoluntas autem eſt perficiens ipſum peccatum. propter quod illæ concurrunt ad peccatum ex parte obiecti, uoluntas ex parte ſubiecti. Illæ cauſant peccatum quo ad ſpecificationem actus, uoluntas quò ad exercitium: propterea ſimul in litera traduntur cauſæ prędictæ unitæ in obiecto, ut in litera clare patet. Et fecit hoc author, ut haberes reſolutionem peccati uſque ad primam cauſam. Appetibile eſt enim mouens nõ motum, ut patet in tertio de anima. Cũ autem audis bonum apparens in obiecto ſpectare ad ſenſum & eius appetitum, intellige nõ ſemper, ſed quãdo ſenſus, & appetitus ſenſitiuus

Infr.artic.3. corp.

Li. 2. cap.4. & 30.& lib. 4.cap.21

Lib. de duabus animabus cap.10 & 11. tom.6 Et 1. retrac. cap.9. tom.1 Et lib. 3. de lib.arb. cap. 17

* Art. præc.

nitio cauſæ, uniuerſaliter debeat verificari, oportet ut intelligatur de cauſa ſufficienti, & non impedita. Contingit enim aliquid eſſe cauſam ſufficientem alterius, & tamen non ex neceſſitate ſequitur effectus propter aliquod impedimentum ſuperueniens: alioquin ſequeretur quòd omnia ex neceſſitate contingerent, ut patet in 6. Meta.* Sic igitur etſi peccatũ habeat cauſam, non tamen ſequitur, quòd ſit neceſſaria: quia effectus poteſt impediri.

Ad tertium dicẽdum, quòd ſicut dictum eſt, * uoluntas ſine adhibitione regulę rationis, uel legis diuinæ, eſt cauſa peccati. Hoc autem quod eſt non adhibere regulam rationis, uel legis diuinæ, ſecundum ſe non habet rationẽ mali, nec pœnę nec culpæ, antequam applicetur ad actum. unde ſecundum hoc peccati primi nõ eſt cauſa malum, ſed bonum aliquod cum abſentia alicuius alterius boni.

Articulus II.

Vtrum peccatum habeat cauſam interiorem.

AD secundum ſic proceditur. Videtur, quòd peccatum nõ habeat cauſam interiorem. Id enim quod eſt interius alicui rei, ſemper adeſt ei. ſi igitur peccatum habeat cauſam interiorem, ſemper homo peccaret, cum poſita cauſa ponatur effectus.

¶2 Præt. Idem non eſt cauſa ſuiipſius; ſed interiores motus hominis ſunt peccatum. ergo non ſunt cauſa peccati.

¶3 Præt. Quicquid eſt intra hominem, aut eſt naturale, aut uoluntarium: ſed id quod eſt naturale, nõ poteſt eſſe peccati cauſa, quia peccatum eſt contra naturam, ut dicit Damaſ. * quod autem eſt uoluntarium, ſi ſit inordinatũ, iam eſt peccatum. non ergo aliquid intrinſecum poteſt eſſe cauſa primi peccati.

Sed contra eſt, quod Aug. * dicit, ꝙ uolũtas eſt cauſa peccati.

Respon. Dicendũ, quòd ſicut iam dictũ eſt, * per ſe cauſam peccati oportet accipere ex parte ipſius actus: actus autem humani poteſt accipi cauſa interior & mediata, & immediata. Immediata quidem cauſa humani actus eſt rõ & uoluntas, ſecundum quam homo eſt liber arbitrio: cauſa autem remota eſt apprehenſio ſenſitiuę partis, & etiã appetitus ſenſitiuus. Sicut.n. ex iudicio rõnis uoluntas mouetur ad aliqd ſecũdũ

F rationem: ita etiam ex apprehenſione ſenſus, appetitus ſenſitiuus in aliquid inclinatur; quæ quidẽ inclinatio interdum trahit uoluntatem & rationem, ſicut infra patebit.* Sic igitur duplex cauſa peccati interior poteſt aſſignari, una proxima ex parte rationis & uoluntatis, alia uerò remota ex parte imaginationis, uel appetitus ſẽſitiui. Sed quia ſupra dictum eſt, quod cauſa peccati eſt aliquod bonum apparens motiuum cum defectu debiti motiui, ſcilicet regulæ rationis, uel legis diuinæ, ipſum motiuum, quod eſt apparẽs

G bonum, pertinet ad apprehenſionem ſenſus & appetitum: ipſa autem abſentia debitæ regulæ pertinet ad rationem, quæ nata eſt huiuſmodi regulam conſiderare: ſed ipſa perfectio uoluntarii actus peccati pertinet ad voluntatem, ita quod ipſe uoluntatis actus pręmiſſis ſuppoſitis, iam eſt quoddam peccatum.

Ad primum ergo dicendum, quòd id quod eſt intrinſecum, ſicut potentia naturalis, ſemper ineſt: id autem quod eſt intrinſecum, ſicut actus interior appetitiuæ, ut

H apprehenſiuæ uirtutis, non ſemper ineſt. Ipſa autem potentia uoluntatis eſt cauſa peccati in potentia, ſed reducitur in actum per motus pręcedentes, & ſenſitiuæ partis primo, & rationis conſequenter. Ex hoc enim quod aliquid proponitur ut appetibile ſecundum ſenſum; & appetitus ſenſitiuus inclinatur in illud, ratio interdum ceſſat a conſideratione regulæ debitę, & ſic uoluntas producit actum peccati. Quia igitur motus pręcedentes non ſemper ſunt in actu, neque peccatum ſemper eſt in actu.

.art.6.& o.ar.4. 9.ar.1.

Ad secundum dicendum, quòd non oẽs motus interiores ſunt de ſubſtantia peccati, quod conſiſtit principaliter in actu uoluntatis: ſed quidam præce-

I dunt, & quidam conſequuntur ipſum peccatum.

Ad tertium dicendum, quod illud quod eſt cauſa peccati, ſicut potentia producens actus, eſt naturale: motus etiam ſenſitiuæ partis, ex quo ſequitur peccatum, interdum eſt naturalis, ſicut cum propter appetitum cibi aliquis peccat, ſed efficitur peccatum innaturale ex hoc ipſo, quod deficit regula naturalis, quam homo ſecundum naturam ſuam debet attendere.

Articulus III.

K *Vtrum peccatum habeat cauſam exteriorem.*

AD tertium ſic proceditũ. Vr̃, quòd peccatum nõ habeat cauſam exteriorẽ. Peccatum.n. eſt actus uolũtarius; uoluntaria autẽ ſunt eorum q̃ ſunt in nobis, & ita non habent exteriorem cauſam. ergo peccatum non habet exteriorem cauſam.

¶ 2 Præte. Sicut natura eſt principium interius, ita etiam uolũtas: ſed peccatum in rebus naturalibus nunquam accidit, niſi ex

cauſant peccatum. Poteſt nanque bonum apparens, diſſonans legi rationis, ... Dei, mouere ad peccatum, & peccari ... que concurſu appetibilis ſecundum ſenſitiuam partem, ut patet de infidelitate.

¶In reſponſione ad primum cùm legis, quod uoluntas reducitur ad actum per præcedentes actus, intellige ex parte obiecti. Nam ad exercitium actus a ſeipſa reducitur in actum, ut ſuperius dictum eſt, præſente tamen obiecto obiectiue mouente, ita quod nec a ſe ipſa poteſt uoluntas exire in actum, niſi concurrat obiectum. & propterea in litera concluditur, quod quia præcedentes motus, q̃ ſe tenẽt ex parte obiecti, non ſunt ſemper in actu, peccatum non ſemper eſt in actu.

.præced

¶ *Super quæſtionis ſeptuageſimaquinta articulum tertium.*

IN articulo tertio eiuſdem quæſtionis occurrit ſuggerendum, ... quod colligas ... neas cauſas peccati, & ex parte ſubiecti nullam, quia ſolus Deus hinc ... tra. ex parte obiecti duas retineas, ... cet perſuaſorem, ... ſenſibilia: de alia...

corp.ar.

tem obiectis, quæ nõ mouent niſi in anima, nulla fit mentio, quia inter cauſas interiores computantur. Hæc enim differentia ab Ariſtotele in 2. de anima data eſt, quòd obiecta intellectus ſunt intus, ſenſus uerò extra. Secundo, quod ideo author dicit ſenſibilia nõ neceſſario mouere appetitum ſenſitiuum, niſi forte aliquo modo diſpoſitũ, quia appetitus ſenſitiuus in nobis eſt liber participatiue, ut dictum eſt:& ideo nõ neceſſitatur ab appetibile extra obiecto. Verum quia non eſt ſic liber quin habeat multum naturalitatis, ſi habitu ſuperinducto, uel naturali aliqua inclinatione, uel applicatione prędominante ſit aliquis diſpoſitus neceſſitati, uidemus appetitum, ut patet in timoribus, doloribus,& delectationibus inuoluntariis pręſentibus motiuis. Dixit autem author, forte, uel quia determinandi de hoc locus hic non erat: uel, quia huiuſmodi diſpoſitio forte, id eſt, non per ſe inuenitur appetitui, ut liber eſt, conuenire unde tales motus inquantum a-lieni ſunt a noſtra poteſtate, etiam alieni a ratione peccati ſũt.

A aliqua interiori cauſa, ut puta, monſtruoſi partus proueniũt ex corruptione alicuius principij interioris. ergo neque in moralibus poteſt contingere peccatum niſi ex interiori cauſa. non ergo habet peccatum cauſam exteriorem.

¶ 3 Præt. Multiplicata cauſa multiplicatur effectus; ſed quantò plura ſunt & maiora exterius inducẽtia ad peccandum, tãtò minus id quod quis ordinate agit, ei imputatur ad peccatum. ergo nihil exterius eſt cauſa peccati.

B Sed contra eſt, quod dicitur Num 31. Nonne iſtæ ſunt quę deceperunt filios Iſrael, & præuaricari uos fecerunt in Domino ſuper peccato Phogor ergo aliquid exterius poteſt eſſe cauſa faciens peccare.

Respon. Dicendum, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt,* [* præced.] cauſa interior peccati eſt & uoluntas ut perficiens actum peccati, & ratio quantum ad carentiam debitæ regulæ, & appetitus ſenſitiuus inclinans. Sic ergo aliquid extrinſecum tripliciter poſſet eſſe cauſa peccati, C uel quia moueret immediate ipsã uoluntatem, uel quia moueret rationem, uel quia moueret appetitum ſenſitiuum. Voluntatem autem, ut ſupra dictum eſt, * [* art.6. & o.ar.4. 9.ar.1.] interiꝰ mouere non poteſt niſi Deus, qui non poteſt eſſe cauſa peccati, ut infra oſtendetur.† Vnde relinquitur, ꝙ nihil exterius poteſt eſſe cauſa peccati, niſi uel inquantum mouet rationem, ſicut hõ, uel dæmon perſuadens peccatũ: uel ſicut mouens appetitum ſenſitiuum: D ſicut aliqua ſenſibilia exteriora mouent appetitum ſenſitiuum. Sed neque perſuaſio exterior in rebus agẽdis ex neceſſitate mouet rationem, neque etiam res exterius propoſitæ ex neceſſitate mouent appetitum ſenſitiuum, niſi forte aliquo modo diſpoſitum, & tamen etiam appetitus ſenſitiuus non ex neceſſitate mouet rationem, & uoluntatem. Vñ aliquid exterius poteſt eẽ aliqua cauſa mouens ad peccandũ, non tamẽ ſufficienter ad peccandum inducens: ſed cauſam ſufficienter complẽs peccatum eſt uoluntas.

Ad primum ergo dicendum, quòd ex hoc ipſo, quòd exteriora mouentia ad peccandum, non ſufficienter, & ex neceſſitate inducunt, E ſequitur ꝙ remaneat in nobis peccare, & non peccare.

Ad secundum dicendum, quòd per hoc, quod ponitur interior cauſa peccati, non excluditur exterior. Non enim id quod eſt exterins, eſt cauſa peccati, niſi mediante cauſa interiori, ut dictum eſt.* [* corp.ar.]

Ad tertium dicendum, ꝙ multiplicatis exterioribus cauſis inclinantibus ad peccandum, multiplicantur actus peccati: quia plures ex illis cauſis, & pluries inclinant ad actus peccati, ſed tamen minuitur ratio culpæ quæ conſiſtit in hoc, quòd aliquid ſit uoluntarium, & in nobis.

A **Articvlvs IIII.**

Vtrum peccatum ſit cauſæ peccati.

Ad qvartvm ſic proceditur. Videtur, quòd peccatũ non ſit cauſa peccati. Sunt. n. quatuor genera cauſarum, quorum nullũ poteſt ad hoc congruere, quòd peccatum ſit cauſa peccati. Finis. n. habet rationem boni, quod non competit peccato, quod de ſua ratione eſt malum: & eadem rõne B nec peccatum poteſt eſſe cauſa efficiens, quia malum, non eſt cauſa agens, ſed eſt infirmum & impotens, ut Dio. dicit 4. c. de d ui. no.* [* c.5.par.4.a medio.] Cauſa autem materialis, & formalis uidentur habere ſolum locum in naturalibus corporibus, quæ ſunt compoſita ex materia & forma: ergo peccatum non poteſt habere cãm materialẽ & formalem.

¶ 2 Præt. Agere ſibi ſimile eſt rei perfectę, ut dicitur in 4. Meteor.* [* li. de anima, te.34.to. 8.] ſed peccatum de ſui ratione eſt imperfectum. ergo peccatum nõ poteſt eſſe cauſa peccati.

C ¶ 3 Præt. Si huius peccati ſit cauſa aliud peccatum, eadem ratione & illius erit cauſa aliquod aliud peccatum, & ſic proceditur in infinitum, quod eſt incõueniens. non ergo peccatum eſt cauſa peccati.

Sed contra eſt, quod Gre. dicit ſuper Ezech.* [* Hom.11.poſt me. & li.25. mo.c.13. ante med.] Peccatum quod per pænitentiam citius non deletur, peccatum eſt, & cauſa peccati.

Respon. Dicẽdum, ꝙ cum peccatum habeat cauſam ex parte actus, hoc modo unum peccatum poſſet eſſe cauſa alterius, ſicut unus actus humanus poteſt eſſe cauſa alterius. Contingit igitur unum peccatum eſſe cauſam alterius ſecundum quatuor genera D cauſarum. Primo quidem ſecundum modum cauſæ efficientis, uel mouentis & per ſe, & per accidens. Per accidens quidem, ſicut remouens prohibens dicitur mouens per accidens. Cum enim per unum actum peccati homo amittit gratiam, uel charitatem, uel uerecundiam, uel quodcunque aliud retrahens a peccato, incidit ex hoc in aliud peccatum, & ſic primum peccatum eſt cauſa ſecundi per accidens. Per ſe quidem, ſicut cum ex uno actu peccati homo diſponitur ad hoc, quod alium actum conſimilem facilius committit: ex actibus enim cauſantur diſpoſitiones & habitus inclinantes ad ſimiles actus: Secundum uero genus cauſæ materialis, unum peccatum eſt cauſa alterius, inquantum pręparat ei materiam, E ſicut auaritia præparat materiam litigio, quod plerunque eſt de diuitijs congregatis. Secundum uerò genus cauſę finalis, unum peccatum eſt cauſa alterius, inquantum propter finem unius peccati aliquis committit aliud peccatum, ſicut cum aliquis committit ſimoniam propter finem ambitionis, uel fornicationem propter furtum. Et quia finis dat formam in moralibus, ut ſupra habitum eſt, * [* q.1.art. 3. & q.18.ar.4.& 6.] ex hoc etiam ſequitur, quòd unum peccatum ſit formalis cauſa alterius: in actu enim fornicationis, quæ propter furtum committitur, eſt quidem fornicatio ſicut materiale, furtum uerò ſicut formale.

Ad primvm ergo dicendum, quòd peccatum inquantum eſt inordinatum, habet rationem mali: ſed

¶ Super Quæſtionis ſe- 75. articulum quartum.

In ar. 4. in reſponſione ad ſecundũ, nota, quòd quia ſpecies & differentię bonorum & malorum moralium ſunt entia poſitiua, & ueræ naturæ in latitudine entium, ideo author dicit quod peccatum ex parte conuerſionis habet perfectionem naturæ, & hinc cauſat actiue & finaliter, ut in reſponſione ad primum dicitur: inordinatio aũt, q̃ eſt priuatio moralis rectitudinis, iõ hic dicit peccatũ imperfectum impe. fectione morali. Hæc autem dixerim, ut ceſſet admiratio, quare author inordinationem in genere moris, & conuerſionem in genere naturæ poſuerit, cùm utrumq; ad genus moris ſpectet.

[Inf. q. 84. & 2. di. 36. ar. 1. & diſt. 42. q. 2. ar. 1. 2. 3. & 5. co. & mal. q. 8. ar. 1. co. & Ro. i. le. 6.]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſed inquantum eſt actus quidam, habet aliquod bonum, ſaltem apparens pro fine, & ita ex parte actus poteſt eſſe cauſa & finalis, & effectiua alterius peccati, licet, non ex parte inordinationis. materiam autē habet peccatum non ex qua, ſed circa quam, formā autem habet ex fine. Et ideo ſecundum quatuor genera cauſarum peccatum poteſt dici cauſa peccati, ut dictum eſt.*

In corp. ar.

Ad secvndvm Dicendum, quòd peccatum eſt imperfectum imperfectione morali ex parte inordinationis. ſed ex parte actus poteſt habere perfectionē naturæ, & ſecundum hoc poteſt eſſe cauſa peccati.

Ad tertivm Dicendum, quòd non omnis cā peccati eſt peccatum. unde non oportet quod procedatur in infinitum, ſed poteſt perueniri ad aliquod peccatum, cuius cauſa non eſt aliud peccatum. G

Qvaestio lxxvi.

De cauſis peccati in ſpeciali, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderādum eſt de cauſis peccati in ſpeciali.

Et primò, de cauſis iuterioribus peccati. Secūdò, de exterioribus. Tertiò, de peccatis, quæ ſunt cauſa aliorum peccatorum. H

Prima autem conſideratio ſecundum pręmiſſa erit tripartita: nam primò agetur de ignorantia, quæ eſt cauſa peccati ex parte rationis.

Secundò, de infirmitate ſeu paſſione, quę eſt cauſa peccati ex parte appetitus ſenſitiui.

Tertiò, de malitia, quæ eſt cā peccati ex parte uoluntatis.

Circa primum quæruntur quatuor.

¶ Primò, Vtrum ignorantia ſit cauſa peccati. I

¶ Secundò, Vtrum ignorantia ſit peccatum.

¶ Tertiò, Vtrum totaliter a peccato excuſet.

¶ Quartò, Vtrum diminuat peccatum.

Articvlvs primvs.

Vtrum ignorantia poſſit eſſe cauſa peccati.

Ad primvm ſic proceditur. K Videtur, quòd ignorantia non poſſit eſſe cauſa peccati, qa quod non eſt, nullius eſt cā: ſed ignorantia eſt non ens, cum ſit priuatio quædam ſcientiæ. ergo ignorantia non eſt cā peccati.

¶ 2 Pręt. Cauſæ peccati ſunt accipiendæ ex parte conuerſionis, ut ex ſupradictis patet.* ſed ignorātia uidetur reſpicere auerſionem. ergo non debet poni cauſa peccati.

¶ 3 Pręt. Omne peccatum in uo- F luntate conſiſtit, ut ſupra dictum eſt;* ſed uoluntas non fertur niſi in aliquod cognitum: quia bonū apprehenſum eſt obiectum uolūtatis. ergo ignorantia non poteſt eſſe cauſa peccati.

¶ *Super quęſt. ſeptuageſimaſexta articulū primum.*

In art. 1. q. 76. aduerte, quod cū in titulo quæritur, & poſtmodum determinatur, quod ignorantia eſt cauſa peccati, non ſumitur peccatum pro inordinatione, nec pro actu in genere naturæ, ſed formaliter pro ipſo actu peccati. Iam enim dictum eſt, quod peccatum non eſt deordinatio, nec actus, ſed actus contrarius uirtuti. Nec eſt curæ in propoſito, utrum illud peccatum, cuius cauſa dicitur ignorātia, ſit imputabile, aut non incurrenti ipſum: ſat enim eſt ꝓpoſito, quòd peccatū ipſum ab ignorantia cauſetur ſiue imputabiliter: ſiue nō imputabiliter: hoc enim ad ſequentia ſpectat quęrere, & decidere. Ex hoc auté quod peccatum eſt actus, & ſpecies poſitiua, manifeſte habes, quare ignorantia ponitur cauſa per accidens eius. Non ens enim non eſt per ſe cauſa entis, & ponit cā, ut remouens prohibens, ſeu remotio prohibentis, quia ſicut graui inclinato ad motum deorſum ablatio prohibentis columnæ dat per accidens motum deorſum, ita uoluntati inclinatę in actum peccati ſiue imputabiliter, ſiue non, negatio ſcientię, quæ prohiberet talé actū ſi adeſſet, dare dicitur talem actum.

Inf. ar. 3. cor. & 2. di. 49. arti. 1. co. & ad 3. & mal. q. 3 ar. 6. p to. & q. 7. co. fin. & ad ſextum.

q. 75. ar. 1.

¶ Secundus articulus in Secunda ſecūdæ, ubi de negligentia tractabitur, dicendum erit in ſpeciali, quando ſcilicet, eſt mortale, uel ueniale: quando uerò actualiter peccatur, cum de tempore affirmatiui præcepti erit ſermo, dicendum eſt.

Sed contra eſt, quod Augu. dicit in lib.* de natura & gratia, quòd quidam per ignorantiam peccant.

Respon. Dicendum, ꝙ ſecundum Philoſophū in 8. Phyſic.* cauſa mouens eſt duplex, una per ſe, & alia per accidens. Per ſe quidem eſt, quæ proprią uirtute mouet, ſicut generans eſt cauſa mouens grauia, & leuia. Per accidens autem ſicut remouens prohibens, uel ſicut ipſa remotio prohibētis. & hoc modo ignorantia poteſt eſſe cauſa actus peccati; eſt. n. priuatio ſcientię perficiētis rationem, quę prohibet actum peccati, inquantum dirigit actus humanos. Conſiderandum eſt autem, quòd ratio ſecundum duplicem ſcientiam eſt humanorum actuum directiua ſcilicet ſecundum ſciētiam uniuerſalem & particularem. Conferens enim de agendis, utitur quodam ſyllogiſmo, cuius concluſio eſt iudicium, ſeu electio, uel operatio; actiones autem in ſingularibus ſunt. unde concluſio ſyllogiſmi operatiui eſt ſingularis. Singularis autem propoſitio non concluditur ex uniuerſali, niſi mediāte aliqua ꝓpoſitiōe ſingulari: ſicut homo ꝓhibetur ab actu parricidii per hoc, quòd ſcit patrem non eſſe occidendum, & per hoc quòd ſcit hunc eſſe patrem. Vtriuſque ergo ignorantia poteſt cauſare parricidii actū, ſ. & uniuerſalis principii, quod eſt quædam regula rationis, & ſingularis circunſtantiæ. unde patet, ꝙ non quęlibet ignorātia peccantis eſt cauſa peccati, ſed illa tantum quæ tollit ſcientiam prohibentem actum peccati. Vnde ſi uoluntas alicuius eſſet ſic diſpoſita, quòd non prohiberetur ab actu parricidii, etiam ſi patrem agnoſceret, ignorantia patris non eſt huic cauſa peccati, ſed concomitanter ſe habet ad peccatum: & ideo talis non peccat propter ignorantiam, ſed peccat ignorans, ſecundum Philoſophum in 3. Ethic.*

Ad primvm ergo dicendum, quòd non ens non poteſt eſſe alicuius cauſa per ſe: poteſt tamen eſſe cauſa per accidens, ſicut remotio prohibentis.

Ad secvndvm dicēdum, quòd ſicut ſcientia, quā tollit ignorantia, reſpicit peccatum ex parte conuerſionis: ita etiam ignorantia ex parte conuerſionis eſt cauſa peccati, ut remouens prohibens.

Ad tertivm dicendum, quòd illud quod eſt quantum ad omnia ignotum, non poteſt ferri uoluntas: ſed ſi aliquid eſt ſecundum aliquid notum, & ſecundum aliquid ignotum, poteſt uoluntas illud uelle, & hoc modo ignorantia eſt cauſa peccati: ſicut cū aliquis ſcit hunc quem occidit, eſſe hominem, ſed neſcit eum eſſe patrem: uel cum aliquis ſcit aliquem actum eſſe delectabilem, neſcit tamen eum eſſe peccatum.

...edio, & ...s. eccleſ. ...rar. decli...do ad fi.

Articvlvs ii.

Vtrum ignorantia ſit peccatum.

Ad secvndvm ſic proceditur. Videtur, quòd ignorantia non ſit peccatum. Peccatū. n. eſt dictum, uel factum, uel concupitum contra legem Dei, ut ſupra habitum eſt:* ſed ignorantia non importat aliquem actum neq; in-

¶ *Super quæſtionis 76. articulum ſecundum.*

D. 419.

In 2. artic. eiuſdem 76. quæſt. dubium occurrit, quia author uidetur ſibi contrarius, aut obſcurus. Aut enim intendit quòd ignorantia eſt peccatum ſecundum ſe,